

Analiza otvorene uprave Ministarstva obrazovanja,
nauke, tehnologije i inovacija za 2023. godinu

Predlozi za poboljšanje trenutne situacije

ANALIZA OTVORENE UPRAVE MINISTARSTVA OBRAZOVANJA, NAUKE, TEHNOLOGIJE I INOVACIJA ZA 2023. GODINU

O PUBLIKACIJI

Ovaj dokument je izrađen u okviru projekta „**Boost Good Governance 5.0**“, uz podršku **National Endowment for Democracy (NED)** i sprovodi ga **Open Data Kosovo (ODK)**.

AUTORI

Dafina Olluri dhe Anita Selita

JEZIČKE VERZIJE

SHQ, ANG, SER

Završeno u aprilu 2025 © ODK

Stavovi izraženi u ovom dokumentu su isključiva odgovornost autora i ne predstavljaju nužno zvanični stav NED-a. Reprodukција i prevod u nekomercijalne svrhe su dozvoljeni, pod uslovom da se navede izvor, da se izdavač unapred obavesti i da se pošalje kopija.

ANALIZA OTVORENE UPRAVE MINISTARSTVA OBRAZOVANJA, NAUKE, TEHNOLOGIJE I INOVACIJA ZA 2023. GODINU

SADRŽAJ

Uvod	1
Metodologija istraživanja	2
PRISTUP.....	4
SAVEST	5
INTEGRITET... ..	6
TRANSPARENTNOST	7
UČEŠĆE GRAĐANA U AKTIVNOSTIMA SKUPŠTINE KOSOVA	7
PREPORUKE	8

UVOD

Otvorenost podataka je važan proces u donošenju odluka i stvaranju veza između građana i institucija. Ministarstvo obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija (MONTI), kao institucija, pomaže u poboljšanju kvaliteta i transparentnosti obrazovnog sistema kroz otvorenost podataka. MONTI kontinuirano doprinosi objavljivanju podataka o školskom uspehu, upisu učenika, obrazovnoj infrastrukturi i rezultatima učenika, pomažući građanima i institucijama da bolje razumeju glavne izazove i potrebe obrazovnog sistema. Ovo omogućava preduzimanje konkretnih koraka za rešavanje problema unutar ove institucije.

Otvorenost podataka za Kosovo je korak napred u rešavanju izazova transparentnosti i institucionalne odgovornosti. Ovaj pristup podacima na jednostavan i razumljiv način za građane, ne samo od strane MONTI-a, već i od strane drugih državnih institucija, pomaže ne samo u informisanju građana i angažovanju mladih, već i u osiguravanju odgovornosti, stvarajući im mogućnost da izraze svoja mišljenja i predloge u procesu donošenja odluka. Ovi podaci omogućavaju građanima da procene da li se propisi i politike pravilno sprovode i da pomognu u njihovom poboljšanju gde je to potrebno.

Vlada Kosova radi na otvaranju podataka i povećanju transparentnosti, a predvodi je Ministarstvo obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija (MONTI). Njihovi naponi su deo obaveze da se pridruže inicijativi Partnerstvo za otvorenu upravu (POU), sa ciljem ispunjavanja međunarodnih standarda i podsticanja aktivnog učešća građana. Kosovo je napravilo važne korake ka transparentnosti i otvorenom upravljanju. Naponi da se Skupština uključi u globalne inicijative kao što je POU i stvaranje platformi za saradnju, kao što je Forum za transparentnost parlamenta, dokaz su posvećenosti jačanju veze između građana i institucija. Ove inicijative imaju za cilj povećanje građanskog učešća.

Kroz ovaj rad planiramo da analiziramo nivo otvorenosti i transparentnosti u Ministarstvu obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija (MONTI) za 2024. godinu, koristeći podatke iz Indeksa otvorenosti. Ovaj rad ima za cilj da pruži jasnu sliku otvorenosti podataka u ovom ministarstvu, identifikuje izazove sa kojima se susreće i predloži korake za poboljšanje otvorenog upravljanja. Kroz ovo istraživanje želimo da doprinesemo poboljšanju transparentnosti i odgovornosti.

Metodologija istraživanja

Ovo istraživanje je zasnovano na konačnim podacima iz 2024. godine, iz Regionalnog institucionalnog indeksa, koji analizira nivo transparentnosti i pristupa informacijama opština i ministarstava na Kosovu. Izveštaj se fokusira na ključne aspekte kao što su objavljivanje budžetskih dokumenata, finansijska transparentnost i mogućnost građana da pristupe dokumentima i drugim relevantnim informacijama.

Studija sadrži podatke prikupljene iz indeksnih izveštaja, upitnika razvijenih sa Ministarstvom obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija (MONTI) i dokumenata koje je obezbedilo ovo ministarstvo. U ovom radu su procenjena četiri osnovna principa: transparentnost, pristup informacijama, institucionalni integritet i svest građana. Procena je urađena na osnovu analize više kriterijuma, uključujući dostupnost zvaničnih dokumenata na veb stranici, kvalitet propisa koji regulišu transparentnost, dodatne izvore javnih informacija koje pruža institucija, kao i na osnovu odgovora na upitnike.

Istraživanje je fokusirano samo na period 2024. godine, uzimajući u obzir napredak u pogledu transparentnosti od 2023. godine, kada je preliminarni izveštaj izrađen od strane NED 3.0 i 4.0. Poređenje podataka između ove dve godine pomaže u identifikovanju dostignuća i preostalih izazova, dok se date preporuke zasnivaju na najnovijoj analizi.

Pristup

Princip pristupačnosti, kao suštinski deo MONT-a, ima za cilj izgradnju bližeg i inkluzivnijeg odnosa između MONTI-ja i građana, uključujući sve zainteresovane strane. Prema ovom principu, zvanična dokumenta trebaju biti pristupačna, lako dostupna i čitljiva građanima. Jedan od ključnih ciljeva je da građani ne budu samo informisani, već i da aktivno učestvuju davanjem mišljenja i predloga o obrazovnim politikama i programima, čime doprinose tome da MONTI bolje odgovori na njihove potrebe i očekivanja.

Tokom 2023-2024. godine, MONTI je postiglo napredak u pogledu transparentnosti i odgovornosti, povećanjem pristupa informacijama i stvaranja mogućnosti za otvoreniji dijalog sa građanima i interesnim grupama. To pokazuje smanjenje zahteva MONT-a za pristup dokumentima od 2023. godine. Na osnovu zahteva za pristup dokumentima, pali su sa 55 u 2022. na 33 u 2023. godini, što odražava poboljšanje transparentnosti i povećan pristup informacijama od 2022. godine.

MONTI je takođe postiglo transparentnost od 59% za 2023-2024. godinu. S druge strane, objavljivanje strateških planova i drugih dokumenata, kao što je Strategija obrazovanja 2022-2026, poslužilo je ne samo kao platforma za građane da doprinesu svojim preporukama, već je pokazalo i napredak u odgovornosti. MONT je postiglo napredak u oblasti transparentnosti, jer na svojoj veb stranici ima poseban komunikacioni kanal tako da građani mogu direktno da upućuju svoje zahteve i žalbe MONT-u. Takođe, MONT radi na izradi strategije informisanja i komunikacije za 2025. godinu.

S druge strane, Zakon o pristupu javnim dokumentima (br. 06/L-081) igrao je ključnu ulogu u ovim naporima, jer obavezuje sve javne institucije da učine dostupnim svaki zvanični dokument. Ovaj zakon je poboljšao transparentnost i odgovornost, stvarajući okruženje u kojem građani imaju više poverenja i mogućnosti za aktivno učešće. U tom smislu, MONT je investiralo u obuku osoblja i u poboljšanju digitalnih platformi kako bi pristup bio lakši i brži. Međutim, jedan od glavnih izazova za MONT ostaje činjenica da škole nemaju nezavisne budžetske kodove, jer finansijsko upravljanje sprovode opštine. Ovaj sistem ograničava škole u objavljivanju svojih rashoda, što otežava postizanje potpune transparentnosti na nivou lokalnih obrazovnih institucija.

SAVEST

Ministarstvo obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija (MASTI) Kosova je 2023. godine preduzelo važne korake kako bi podiglo svest u oblasti obrazovanja, naglašavajući važnost dobrobiti učenika i zaštite životne sredine. U septembru 2023. godine, MASTI je potpisao Memorandum o razumevanju sa nevladinim organizacijama Vier Pfoten Kosova i Fondacijom za prava životinja, sa ciljem promocije obrazovanja o dobrobiti životinja i zaštiti životne sredine u školama i vannastavnim aktivnostima. Ova saradnja ima za cilj podizanje svesti mlađih generacija o važnosti očuvanja životne sredine i pravilnog tretmana životinja, uključujući i problem pasa lotalica (MEST).

Istog meseca, MESTI je sarađivao sa Kosovskim centrom za rehabilitaciju žrtava torture (KRRT) kako bi poboljšao usluge mentalnog zdravlja za učenike u Prištini i Gnjilanu. Projekat „Um za mir“ ima za cilj povećanje kapaciteta školskih psihologa i pružanje podrške oko 250 učenika, naglašavajući važnost informisanog pristupa traumi u školskom okruženju (MEST). Ove inicijative odražavaju posvećenost MASHTI-ja integrisanju svesti u obrazovne politike, promovišući obrazovno okruženje koje ceni dobrobit učenika i odgovornost prema životnoj sredini.

INTEGRITET

Ministarstvo obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija (MONTI) je 2023. godine imalo ocenu integriteta od 69%. U poređenju sa prethodnom godinom, 2024. godina je donela nekoliko poboljšanja i novih mera koje je institucija preduzela. Jedna od najznačajnijih promena bila je izrada i objavljivanje kodeksa ponašanja za zvaničnike ministarstva na zvaničnoj veb stranici, koji jasno definiše očekivano ponašanje za izabrane lidere, političko osoblje i javne službenike. Ovaj korak je pomogao u rešavanju nedostatka takve regulative koji je istaknut u izveštaju iz 2023. godine.

MONTI je takođe ojačao proces prijavljivanja imovine, osiguravajući da su deklaracije zvaničnika dostupnije javnosti, u skladu sa Zakonom o pristupu javnim dokumentima i Zakonom o zaštiti ličnih podataka. Ovo je povećalo transparentnost i odgovornost službenika institucije. Još jedan značajan pomak bio je organizovanje obuka za zvaničnike na teme poput lobiranja, sukoba interesa, borbe protiv korupcije i prijavljivanja koruptivnih radnji. Kroz ove obuke, MONTI je imalo za cilj da poveća svest i veštine svojih zaposlenih kako bi efikasno reagovali na nepravilnosti i održavali više etičke standarde.

Što se tiče regulisanja lobiranja, uprkos činjenici da Kosovo još uvek nema poseban zakon koji reguliše ovu aktivnost, MONTI je preduzeo korake za promociju transparentnosti u interakcijama sa interesnim grupama, čime je ojačao zaštitu javnog interesa. Ove mere su direktno uticale na poboljšanje integriteta institucije. Kao rezultat toga, MONTI je 2024. godine postigao rezultat integriteta od 69%, što predstavlja poboljšanje od 65% u poređenju sa 2023. godinom. Ovaj napredak odražava posvećenost institucije jačanju integriteta i transparentnosti u svojim aktivnostima i izgradnji odgovornije administracije prema građanima.

Transparentnost

Od 2024. godine, MONTI je preduzelo važne korake ka poboljšanju transparentnosti, uključujući objavljivanje strateških dokumenata i ključnih informacija, organizovanje javnih konsultacija i jačanje mehanizama za praćenje i odgovornost. Preduzete mere doprinele su značajnom poboljšanju transparentnosti, dostigavši nivo transparentnosti od 58%, što odražava posvećenost ministarstva pružanju otvorenijeg i transparentnijeg pristupa javnosti.

Štaviše, MONTI je nastavilo svoje napore kako bi osiguralo da informacije vezane za budžet, javne nabavke i druga dokumenta budu dostupne javnosti putem zvanične veb stranice ministarstva. Veb stranica se redovno ažurira strateškim izveštajima i dokumentima, obezbeđujući pristup informacijama na oba zvanična jezika i promovišući angažovanje zainteresovanih strana. Međutim, još uvek postoji prostor za poboljšanje transparentnosti ugovora i postupaka javnih nabavki, što predstavlja oblast sa potencijalom za razvoj. Ovi naponi ističu posvećenost MONTI-a u jačanju transparentnosti i omogućavanju aktivnog učešća građana u procesima donošenja odluka.

Štaviše, pokretanje Pivot-RP platforme i dva izveštaja o finansijskoj transparentnosti i profilima javnih univerziteta je još jedan važan korak ka jačanju transparentnosti u sektoru visokog obrazovanja. Ove inicijative su nastavak napora da se obezbedi otvoreniji i dostupniji pristup važnim javnim informacijama, omogućavajući građanima i zainteresovanim stranama da imaju jasan uvid u funkcionisanje univerziteta i javnih finansija.

Građansko učešće u radu MONTI-a na Kosovu

Tokom 2024. godine, ODK je nastavilo saradnju sa UBO Consulting-om radi sprovođenja sveobuhvatne studije o percepciji i angažovanju građana u vezi sa radom MONTI. Ova studija je obuhvatila široki reprezentativni uzorak od 1.132 građana različitih demografskih profila, analizirajući faktore kao što su starost, pol, etnička pripadnost, prebivalište i porodične prihode. Glavni cilj ovog istraživanja bio je da se proceni kako građani doživljavaju pristup MONTI-a njihovim problemima i njihovu sposobnost da utiču na obrazovne politike.

Ovogodišnji nalazi pokazuju da veliki deo građana i dalje oseća ograničenu mogućnost da doprinese procesima MONTI. Samo 29,9% ispitanika veruje da mogu imati pozitivan uticaj, dok većina izražava skepticizam u pogledu njihovog angažovanja. Što se tiče zadovoljstva radom MONTI-a, 36,6% građana je umereno zadovoljno, dok je samo 2,8% njih izrazilo veliko zadovoljstvo radom institucije.

Ovi rezultati ističu potrebu da MONTI ojača učešće građana u svojim politikama i donošenju odluka. Povećanje transparentnosti i obezbeđivanje konkretnih prilika za aktivno učešće ključno je za jačanje osećaja pripadnosti i odgovornosti kod građana. Veće učešće građana doprinelo bi stvaranju informisanijih i inkluzivnijih politika, jačanju poverenja u instituciju i povećanju njene efikasnosti.. Stoga, MONTI treba da nastavi da razvija efikasnije kanale komunikacije i angažovanja javnosti kako bi se osiguralo da njegove inicijative odražavaju potrebe i očekivanja građana Kosova.

Preporuke

ACTION STEPS

Da bi se izgradilo veće poverenje, odgovornost i transparentnost, Ministarstvo obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija (MONTI) može preduzeti sledeće korake:

Jačanje odgovornosti

Snažna kultura odgovornosti pomaže da se osigura transparentno i pošteno upravljanje. MONTI bi ovo moglo da ojača objavljivanjem Kodeksa ponašanja za službenike na svojoj zvaničnoj veb stranici, kako bi građani znali koji su etički standardi potrebni. Pored toga, jasne smernice za sve službenike – od menadžera do državnih službenika – pomogle bi u stvaranju kulture odgovornosti.

Jačanje integriteta

MONTI bi moglo da razvije interni plan integriteta ili politiku protiv korupcije kako bi pomoglo u sprečavanju kršenja zakona i jačanju odgovornosti. Redovna obuka službenika o etici, sukobu interesa i transparentnosti pomogla bi svima da budu svesniji i spremniji u pravednom postupanju.

Povećanje transparentnosti

Da bi steklo veće poverenje, MONTI bi trebalo da objavi ključna dokumenta, nacрте zakona i rezultate konsultacija u formatima koji su laki za čitanje i korišćenje. Ovo bi pomoglo građanima i organizacijama da bolje razumeju šta se dešava i kako se mogu uključiti.

Transparentnost u lobiranju

MONTI bi moglo da uspostavi jasna pravila za aktivnosti lobiranja, kako bi se izbegao nepravedan uticaj na javne politike. Javni registar lobista predstavljao bi važan korak ka tome da se građanima pokaže ko i na koji način utiče na donošenje odluka.

Veće učešće građana

Samo 33,9% građana smatra da može doprineti radu MONTI-a. Da bi se ovo poboljšalo, Ministarstvo bi moglo da kreira otvorene platforme gde građani i organizacije mogu da iznose svoja mišljenja i predloge. Ovo bi pomoglo da se više glasova uključi u javne politike.

Preporuke

Izgradnja poverenja kontinuiranim radom

Poverenje se gradi vremenom i kontinuiranim radom. MONTI bi trebalo redovno da sprovodi samo-evaluacije i angažuje nezavisne evaluacije kako bi identifikovalo oblasti za unapređenje svog rada. Otvorenost i direktna komunikacija sa građanima bi u velikoj meri pomogli da MONTI postane institucija kojoj se više veruje i koja je poštovanija.

DRUGI SLIČNI IZVEŠTAJI

DRUGI IZVEŠTAJI

Istražite dodatne izveštaje i dokumente slične ovom dostupne na stranici publikacija Otvorenih podataka Kosovo.

WWW.OPENDATAKOSOVO.ORG/PUBLICATIONS

Ako imate dodatnih pitanja, slobodno kontaktirajte:

info@opendatakosovo.org